

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. III. Excluditur etiam à Deo compositio rationis

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

Theologi cum S. Thoma 3. parte, quæst. 2. art. 4. personam Christi ex personalitate Verbi Divini, & humanitate assumptæ, esse compositam, ut in Tractatu de Incarnatione latius exponemus.

§. III.

Excluditur etiam à Deo compositio rationis.

12. **D**ico tertio: In Deo non esse compositionem rationis ex genere & differentia. Ita D. Thomas hic art. 5. cont. Gent. cap. 25. & de ente & essentia cap. 6. ubi variis rationibus hanc veritatem demonstrat.

Prima est, Deus est actus purus: Ergo non componitur ex genere & differentia. Probatur Consequenter: genus dicit potentiam perfectibilem per differentiam: Ergo si Deus sit actus purus, non potest componi ex genere & differentia: nam purus actus, nullam debet habere permutationem potentie.

Dices cum Nominalibus: Actum purum excludere solum à se potentiam realem non autem potentiam rationis, qualis est illa quæ generi in comparatione ad differentias competit.

Sed contra: licet hæc compositio sit rationis, debet tamen habere fundamentum ex parte rei cognitæ, cum non sit compositio rationis ratiocinantis, sed ratiocinatæ; & cum intellectus noster non fundet ad libitum in aliqua re, conceptum generis & differentia: Sed fundamentum gradus generici est potentialitas quæ reperitur in natura quæ denominatur genus: Ergo ut aliqua natura componatur ex genere & differentia, debet habere aliquid potentialitatis, & aliquid actualitatis, quod actui puro repugnat.

13. **S**ecunda ratio: Si Deus componeretur ex genere & differentia, vel illud genus ex quo componeretur, & in quo cum rebus creatis univoce conveniret, esset ens, vel substantia? Neutrum dici potest: Ergo Deus non componitur ex genere & differentia. Minor probatur quantum ad utramque partem. Et primo quod non possit esse ens: tum quia, ut suppono ex Metaphysica, ens non est univoceum, sed analogum ad Deum & creaturas. Tum etiam, quia genus debet esse extra suas differentias: ens autem, cum sit transcendens, in omnibus formalitatibus & differentis rerum includitur. Quod verò non possit esse substantia, sic ostenditur. Supremum genus prædicamenti substantiæ, est illud cui competit aptitudinaliter tantum, seu radicaliter esse per se; & cui convenit secundario tanquam proprietas, subsistere accidentibus, & esse subiectum contrariorum: At Deus, cum sit suum esse per se subsistens, non potest habere hanc perfectam aptitudinalem, seu radicalem, sed tantum actualem & exercitam: & cum sit immutabilis, non potest subsistere alicui accidenti, nec esse subiectum contrariorum: Ergo substantia non potest esse genus ex quo Deus componatur, & in quo cum rebus creatis univoce conveniat.

14. **T**ertia ratio sumitur ex infinitate Dei, & potest sic formari: Impossibile est quod essentia simpliciter & in genere entis infinita, consistat genere & differentia: Sed essentia divina est simpliciter & in genere entis infinita: Ergo non potest consistere genere & differentia. Minor patet, Major probatur. Impossibile est id quod est infinitum in aliquo ordine, constare ex duabus rationibus, in eodem ordine finitis & limitatis: Sed genus & differentia sunt quid finitum & limita-

A tum in ratione entis: Ergo impossibile est quod essentia infinita consistat genere & differentia. Major est evidens, quia ex rationibus finitis, nihil nisi finitum fieri potest. Minor probatur: Genus & differentia, se invicem excludunt in suis conceptibus: Ergo conceptus differentia, non includit rationem entis, quam continet conceptus generis, nec è converso, genus rationem entis, quam continet differentia: Ergo qualibet ex istis duabus rationibus, est finita & limitata perfectionis in ratione entis, & non infinita cum infinitum in quolibet genere, omnes illius perfectiones includat.

B Confirmatur & magis illustratur hæc ratio. Genus & differentia sunt partes metaphysicæ, speciem componentes, & sese mutuo excludentes: genus enim in suo conceptu non includit etiam implicitè differentiam, nec differentia genus: Sed impossibile est in ente infinito dari duas rationes, aut perfectiones, se invicem excludentes, & quarum una, implicitè saltem, non includatur in alia: Ergo impossibile est, in ente infinito dari compositionem ex genere & differentia. Major constat, Minor verò probatur. Impossibile est in ente infinito dari aliquam rationem vel perfectionem, quæ in suo conceptu aliquid imperfectionis includat, aliàs illud non esset infinite perfectum: Sed illa perfectio quæ à suo conceptu aliam excludit, aliquam imperfectionem importat, nam excludere à se aliquam perfectionem, imperfectio est: Ergo repugnat in ente infinito dari aliquam perfectionem, quæ à suo conceptu aliam excludat, eamque implicitè saltem non includat.

C Confirmatur amplius: Sicut repugnat aliquam lineam esse infinitam, si sit terminata propriis terminis, scilicet punctis, ita implicat aliquam substantiam esse in genere entis infinitam, si sit terminata propriis terminis essentia: Sed termini essentia sunt genus & differentia: Ergo implicat aliquam substantiam infinitam consistere genere & differentia.

D Quarta ratio: Illud omne quod constat genere & differentia, debet habere existentiam à sua essentia distinctam: Sed Deus, cum sit actus purus, & per se existens, non habet existentiam à sua essentia distinctam: Ergo non componitur ex genere & differentia. Minor constat, Major probatur. Ut enim docent Caietanus de ente & essentia cap. 6. & Ferrariensis 2. contra Gentes cap. 95. fundamentum compositionis ex genere & differentia, in substantiis spiritualibus, est distinctio essentia ab existentia: quia cum essentia importet ordinem ad existentiam, sicut potentia ad actum, penes majorem, vel minorum elongationem ab existentia, possunt in ipsa essentia concipi gradus magis & minus potentiales, ex quibus qui propinquior est existentia, se habet respectu remotioris, ut actualis ad potentialem, & ut differentialis ad genericum. Unde substantia spiritualis ex genere & differentia constans, necesse est debet habere essentiam ab existentia distinctam, ut in ea aliquid magis propinquum, & aliud magis elongatum ab existentia concipi possit. Ad cuius rationis efficaciam, Ferrariensis existimat sufficere quod esse distinguatur ratio ne ab essentia: Caietanus verò & alii Thomista, probabilius sentiunt, D. Thomam aliquid amplius velle, & intendere, quod in re composita ex genere & differentia, existentia debet realiter ab essentia distinguui.

16. Dices: Inter attributa divina & essentiam, datur distinctio rationis cum fundamento in re, ut supra ostendimus contra Nominales: Ergo & compositio rationis, qualis est compositio ex genere & differentia. Consequentia patet, tum ex paritate rationis, tum etiam quia ad compositionem rationis sufficit sola distinctio rationis inter extrema quæ per intellectum uniantur.

Respondeo primò, distinguendo Antecedens: Inter attributa divina & essentiam, datur distinctio rationis, per modum excludentis & exclusi, nego Antecedens: per modum expliciti & impliciti, concedo Antecedens, & nego Consequentiam: nam ad compositionem ex genere & differentia, requiritur distinctio rationis per modum excludentis & exclusi, cum gradus genericus à suo conceptu excludat differentialem, nec in eo implicitè includatur.

Respondeo secundò, dato Antecedente, negando consequentiam, & paritatem. Ratio discriminis est, quia distinctio rationis attributorum ab essentia, fundatur in eminentia divinæ naturæ, quæ licet sit in se simplicissima, est tamen virtualiter multiplex, ut in præcedenti disputatione exposuimus: compositio verò ex genere & differentia, fundatur in potentialitate & actualitate, vel in compositione ex essentia & existentia, quæ repugnant actui puro, & enti per essentiam.

ARTICULUS II.

De Perfectione Dei.

Ad questionem 4. Divi Thomæ.

Hactenus sculptoris munere functus sum, tollendo à divino & increato esse defectus creaturarum qui obscurare vel impedire poterant divinæ formæ & pulchritudinis aspectum: nunc ad pictoris artem me convertio, ut sicut ille, superinductis tabulæ variis colorum lineamentis, imaginem effingit; ita attribuendo Deo rerum omnium perfectiones, pulcherrimam & ornatissimam divinitatis formam, rudi saltè penicillo depingam. Sicut fecit, Sponsa in Canticis, ubi adjurata à sodalibus, ut qualis esset dilectus ejus enarraret: *Dilectus meus* (inquit) *candidus & rubicundus, electus ex millibus, caput ejus aurum optimum, coma eius sicut elata palmarum, nigra quasi corvus &c.* Denique ut sponsa pulchritudinem describat, non singulorum hominum, sed totius universi perfectiones recenset: ut significet in Deo creaturarum omnium perfectiones eminentissimo modo præexistere, quod §. sequenti demonstrabimus.

§. I.

Demonstratur Deum esse summè perfectum, & in eo perfectiones omnium rerum contineri.

17. Dico primò, rerum omnium perfectiones esse in Deo, ac proinde illum esse summè & infinite perfectum.

Probatum primò ex Scriptura, & Sanctis Patribus: dicitur enim Psalmo 49. *Pulchritudo agri mecum est: quæ verba expendens Augustinus ibidem, subdit: Quid enim cum illo non est? cum illo ager, cum illo species terræ, cum illo species cæli, cum illo omnia volatilia, quia ipse omnia.* Item Exodi 3. Deus

A plenitudinem essendi sibi tribuit, his verbis: *Ego sum qui sum, & qui est misit me ad vos.* Et cap. 33, cum Moyses ab illo petisset, ut sibi ostenderet omnem gloriam suam, respondit, *Ostendam tibi omne bonum.* per hoc aperte indicans, omnem bonitatem & perfectionem, in ipso perfectissimo modo contineri. Quod etiam testatur nomen יהוה, Iehova, quod interpretatur unus & omnia, & derivatur à radice Hebraica יהיה Haijah, quæ significat ipsum esse, seu ipsam essendi plenitudinem, ut supra annotavimus: unde à Nazianzeno Deus, *μελαγος θεος*, id est pelagus quoddam essentia, immensum, & infinitum, & à Trimegisto, *Rerum omnium universitas* appellatur. Et similiter B Græci, illum *το παν*, id est *universum*, nominarunt, ut significarent in illo omnia eminentissimo & perfectissimo modo contineri. Unde in oraculo illo, *Magnum Pan mortuus est*, cujus meminit Plutarchus in libro de Oraculorum defectu: Christus vocatur *Magnum Pan*, quia est omnium dominus, & universa in se continet. Et alii aliter id intelligant. Eodem juxta multorum interpretationem pertinet illud quod Deus dixit Moyse Exodi 33. *Ego ostendam omne bonum tibi, nimirum quia in Deo sunt omnia, perfectissimo & eminentissimo modo.* Unde egregiè Nazianzenus in quodam carmine.

In te omnia permanent, ad te confestim festinant omnia,

C *Tu omnium finis, tu unus, & omnia, & nihil rerum,*

Cum neque unum sis, neque omnia, quem te appellem,

Qui solus innominabilis, & omni-nomius?

Quos versus sic exponit Leslius libro 1. de perfectionibus divinis cap. 1. dicitur esse omnia, quia omnia in ipso continentur, ita ut sit omnia formaliter, vel eminenter. Dicitur esse nihil rerum, quia est supra omnia, quæ à nobis concipi possunt. Simili modo dicitur innominabilis, & omni-nomius; Et si enīa pluribus nominibus appellatur, ut à nobis aliquomodo concipi possit; nullum tamen nomen, nullaque nostra conceptio, illum exprimere potest, prout est in seipso; juxta illud ejusdem Nazianzeni oratione de fide, quæ est 49. *Certe hoc Deus est, quod cum dicitur, non potest dici; cum asseritur, non potest asseriri; cum definitur, ipsa definitione crescit.*

Probatum insuper conclusio rationibus D. 18. Thomæ hic art. 2. & primo contra Gentes c. 28. & 38. & lib. 2. cap. 2. Prima potest sic proponi. Deus est ipsum esse per se subsistens, & per essentiam: Ergo omnes rerum perfectiones in se continet. Consequentia probatur: Omnis perfectio petitur penes aliquod esse; justitia enim dat esse justum, potentia esse potentem, sapientia esse sapientem: Ergo ubi erit tota plenitudo essendi, & totius esse latitudo, ibi etiam erit omnis perfectio. Unde egregiè Bernardus de Deo percontatur, ac sibi ipse respondet: *Quis est? Non sane occurrit melius quàm qui est.* Hoc ipse de se voluit responderi, hoc docuit dicente Moyse ad populum, ipso quidem injungente, *Qui est misit me ad vos. Merito quidem. Nil competentius aternitati, quæ Deus est. Si bonum, si magnum si beatum, si sapientem, vel quidquid tale de Deo dixeris, in hoc verbo instauratur, quod est, est. Nempe hoc est esse, quod hoc omnia esse. Si centum talia addas, non recessisti ab esse. Si ea dixeris, nihil addidisti: Si non dixeris, nihil minuisisti. Si didisti hoc tam singulare, tam summum esse, uoune in comparatione hujus quidquid hoc*